

Zondag 20-10-2019

Zondag van de Gezondheidszorg

Ezechiël 34:4a

Het zwakke versterkt u niet,
het zieke geneest u niet,
het gebroekene verbindt u niet...

Schriftlezingen: Ezechiël 34; Johannes 10: 11-18

De lezing uit Ezechiël is lang. Het is mogelijk om dit hoofdstuk in gedeeltes te lezen, afgewisseld met liederen; bij voorbeeld: vers 1-10; Gez.14:1 en 2; vers 11-19, Gez.14:3 en 4; vers 20-31; Gez.14:5.

Het eigene van de zondag

Gemotiveerd door Christus' bewogenheid met zieken en stervenden en uit liefde tot de HERE God en de naaste besteden wij op deze zondag speciaal aandacht aan de gezondheidszorg. Velen zijn, betaald en onbetaald, werkzaam in de gezondheidszorg. Het doel is hen te bemoedigen, te ondersteunen in gebed en te bedanken voor hun inzet voor de meest kwetsbaren, waarmee zij de liefde van Christus op een bijzondere manier zichtbaar maken.

Mogelijke Lieder

Psalm 5, 23, 25, 27, 34, 42, 51, 63, 139 144;

Liedboek voor de Kerken Gez.14, 15, 23, 170, 429, 473, 474;

Evangelische Liedbundel nrs 6, 7, 168, 184, 186a, 221, 299, 354;

Opwekking nrs 121, 215, 331, 729, 770, 790

Uitleg

Ezechiël was een jonge priester in de tempel van de HERE in Jeruzalem, rond 590 voor Christus. Hij maakte de verwoesting van de stad en de tempel mee en ging met een groot deel van zijn volk in ballingschap in Babel. Hij moest van de HERE God verkondigen dat dit het gevolg is van de ongehoorzaamheid van het volk, maar hij mocht ook vertellen dat er een eind komt aan het lijden, omdat de HERE genadig is.

Vers 1 Het begint met het Woord van de HEERE, nadrukkelijk met Zijn Naam: Ik ben, Ik ben er bij. Hij laat de mens niet aan zijn of haar lot over, al lijkt het soms anders, en Hij laat het onrecht niet ongemerkt aan Zich voorbij gaan.

Vers 2 Met 'herders' worden de leiders van het volk en in het bijzonder de koning bedoeld. Deze herders vertonen vreemd gedrag; zij doen alsof zij alleen voor zichzelf hoeven te zorgen. 'Wee' is het begin van de klacht over een gestorvene; voor God hebben deze 'herders' feitelijk hun doodvonnis getekend met hun gedrag.

Vers 3 en 4 Een herder weidde gewoonlijk de schapen van de bewoners van een heel dorp, en was verantwoording schuldig aan de eigenaren. Wie verstandig was zorgde dat de dieren gezond en veilig waren, zelfs wanneer hij geen hart voor hen had. Deze herders gedragen zich onnatuurlijk. Daarbij was 'het vette' (HSV: 'het beste') niet bedoeld voor de mensen om te eten; dat moest aan de HERE worden geofferd. De zonde van deze herders is duidelijk: zij behandelen de schapen die aan hen zijn toevertrouwd slecht, en roven zelfs van de HERE! Ze doen alsof de wereld om hen draait en storen zich aan niemand, alsof ze wél rechten maar geen plichten hebben. 'Het zieke' is letterlijk 'verziekte': een dier dat al te ver heen is en niet meer te genezen is.

Vers 5 en 6 Als gevolg van het gedrag van de leiders is het hele volk kwetsbaar en stuurloos geworden. Schapen zonder herder zijn een prooi voor de wilde dieren. Een volk zonder goede leiders vervalt tot rechteloosheid en willekeur. N.B.: het zijn 'Mijn schapen': Gods kudde.

Vers 7-10 De Here HERE (met nadruk deze uitgebreide Naam) zegt de slechte herders Zijn oordeel aan. Hij eist Zijn schapen van hen terug. Dat mocht een eigenaar alleen doen wanneer het de schuld van de herder was dat het schaap verloren ging. 'Zo waar Ik leef' (vers 8) is een eedformule; Hij gaat dit zeker doen. Die boodschap moet Ezechiël overbrengen.

Vers 11-16 Het is er de HERE God niet alleen om te doen om duidelijk te maken dat Hij de Eigenaar van de 'schapen' is. Hij heeft het goede met hen voor. Hij zal het tegendeel voor hen doen van wat de foute herders (vers 3-5) doen; de beschrijving is dan ook in omgekeerde volgorde. In deze beschrijving herkennen we de woorden van Psalm 23, zoals de Here Jezus ze later (Joh.10) zal spreken: IK ben de GOEDE Herder! In het woord voor 'omzien' (vers 11; de HSV heeft 'vragen') zit liefdevolle aandacht, zorg, nauwkeurig onderzoeken. De Goede Herder onderzoekt nauwkeurig of niet één van Zijn schapen ontbreekt. Dat impliceert dat Hij hen allemaal kent. In de ballingschap betekent dit dat de HERE al de Zijnen weer terug zal brengen naar Zijn land. Voor de nieuwtestamentische gelovigen betekent het: thuiskomen in het Vaderhuis, leven in het Koninkrijk van God. Voor 'verstrooien' (of 'verspreiden', vers 12) staat een woord dat het geluid van het uiteenjagen weergeeft: ptss... - wég! De 'dag van donkere wolken' (of: 'wolken en duisternis', vers 12) is de dag van Gods oordeel; dat heeft allereerst betrekking op de dag waarop het volk in ballingschap ging. Dat betekent dus dat het niet om onschuldige schapen gaat; niet alleen de herders zijn de boosdoeners, zie ook de verzen 17vv. Die dag van oordeel komt opnieuw en dan definitief; wie zijn dan de foute herders, wie de foute schapen, en wie is van de Goede Herder? Augustinus schreef: 'God heeft één dag voor ons verborgen gehouden, opdat wij acht zouden slaan op alle dagen.' De vraag achter deze beschrijving is: keer jij uit de ballingschap, ziekte of zorgen terug als 'schaap' van de Goede Herder? Want leven in Gods land en op Zijn aarde alleen is niet genoeg om gered te zijn. In vers 15 ligt sterk de nadruk op 'IK': de HERE! Voor 'zieke' wordt in vers 16 een ander woord gebruikt dan in vers 4, waar letterlijk 'verziekte' staat: een dier dat al te ver heen is en niet meer te genezen is. Maar voor de HERE God is niemand een hopeloos geval. 'Het vette en krachtige zal Ik verdelen' (vers 16b): dat zal een herder nooit doen; het beeld begint al te kantelen naar wat in vers 17vv wordt gezegd.

Vers 17-22 Ook de 'schapen' onderling zijn onrechtvaardig en onbarmhartig; mensen zijn niet louter slachtoffers. Ook tussen en over hen zal de HERE oordelen; zie Mat.25. Vers 18: wanneer ze genoeg hebben gehad maken ze wat ze niet op kunnen onbruikbaar voor anderen; de één gunt de ander het licht in de ogen niet: 'Ikke, ikke, ikke...'. De HERE neemt het op voor de underdog: 'Mijn schapen' (vers 19). Vers 21 'naar buiten toe' betekent dat ze uit de beschermde omgeving worden geduwd. 'Verlossen' (vers 22): het werkwoord waarvan 'Messias' is afgeleid.

Vers 23-31 ‘David’ (vers 23, 24) verwijst niet naar de enkele eeuwen eerder overleden koning, maar naar zijn Nakomeling. Het Messiaanse perspectief wordt hier zichtbaar. Ook geeft het teruggrijpen op de tijd van vóór de scheuring van het rijk in Israël en Juda aan dat de stammen van het noord-rijk voor de HERE God niet hebben afgedaan: dat is Zijn genade. ‘Verbond’ (vers 25) is een onverbreekelijke belofte, waarvoor men zich met zijn leven inzet; er vloeit zelfs bloed voor (zie Gen. 15). Zó geeft de God van Israël Zijn belofte. In nieuwtestamentisch perspectief gaat het over het verzoenend lijden en sterven van Christus, de Davidszoon Die Gods Zoon is. Het doel van dit alles is dat ‘zij zullen weten dat Ik de HERE ben.’ Mensen moeten Hem leren kennen zoals Hij is: de Heilige Die genadig, rechtvaardig en vol liefde is.

Aanwijzingen voor de prediking

In Nederland werken bijna 1 ½ miljoen mensen, professioneel of als vrijwilliger, in de gezondheidszorg. Ook wie niet via het werk bij de gezondheidszorg betrokken is, komt ermee in aanraking: als patiënt, als familie of bekende van een patiënt of bijvoorbeeld door de inschrijving in het nieuwe donorregister. De gezondheidszorg is in Nederland veel beter en beter toegankelijk dan in het overgrote deel van de wereld. Dat is reden voor dankbaarheid, want waarom zouden wij bevoorrecht zijn? Tegelijkertijd stelt juist het hoge niveau van de gezondheidszorg aan degenen die erin werken – en soms ook aan patiënten – specifieke vragen: moet alles wat kan? Welke plaats heeft de HERE God in ons denken over gezondheid en ziekte? Juist christenen in de gezondheidszorg komen soms in gewetensconflict. Het is belangrijk om de Bijbelse normen te kennen en de doorslag te laten geven, maar dat kan persoonlijke consequenties hebben. Het gebed van én voor de werkers in de gezondheidszorg, de patiënten, de medische onderzoekers, de beleidsmakers en de overheid is onmisbaar, evenals de dank aan de Hemelse Vader voor de zegen die Hij geeft op en door middel van de gezondheidszorg.

Het beeld van de herder en zijn schapen is in de Bijbel anders dan dat van de herder ‘op de grote, stille heide’. Loslopende honden en opdringerige toeristen vaak het grootste probleem voor een Nederlandse herder (m/v). Het terrein waar de schapen lopen is meestal goed te overzien en voorzien van voldoende voedsel en water. In het Israël van de Bijbelse tijd was de herder een sterke man die vaak onderaan in rangorde stond: bijvoorbeeld de jongste zoon, zoals David. Toch had hij een verantwoordelijke taak; schapen waren belangrijk voor de melk en de wol, als offerdier en als vlees bij een feestmaaltijd. Ook zorgden ze voor mest om het land vruchtbaar te maken. De gevaren waren wilde dieren, rovers, voedsel- en watertekort en ravijnen. Een schaap dat op zijn rug terecht komt kan niet zonder hulp overeind komen en stikt. De herder moest dus constant alert zijn. Zijn werk was een 24-uurs taak: ’s nachts bewaakte hij met zijn lichaam de ingang van de schaapskooi (‘Ik ben de deur’; Joh.10:5.) Daarom kregen koningen soms de eretitel herder. Uiteraard zijn in Ezechiël 34 de schapen de ‘gewone’ mensen, degenen die afhankelijk zijn van de leiders. De koning en de andere leiders van het volk Israël blijken slechte herders te zijn. Ze doen zelfs wat geen gewone herder zou verzinnen: hun schapen vernietigen.

Ezechiël 34:4a schetst een negatief beeld van de door de ‘herders’ verleende ‘zorg’: ‘Het zwakke versterkt u niet, het zieke geneest u niet, het gebrokene verbindt u niet...’ Het zal je maar gezegd worden; dan staat het schaamrood je toch op de kaken? Hun drijfveer blijkt het egoïsme te zijn, in plaats van de liefde tot de naaste. De HERE God kent de harten van de mensen, ook van ons. Wat zijn onze drijfveren om iets te doen? Schapen gaan onderling ook niet altijd goed met elkaar om!

De leiders van het volk Israël deden kwaad. Dat accepteert de HERE niet; Hij spreekt Zijn oordeel er over uit. Dat oordeel wordt zichtbaar wanneer Christus terug komt. Deze zekerheid geeft troost aan mensen die leiden onder de verkeerde handelingen en motieven van anderen. De HERE maakt Zijn naam waar: Hij is er bij, Immanuël! Degenen die lijden hoeven zichzelf niet te verdedigen – dat kan een schaap ook niet tegen een foute herder. Soms worden zij ‘als een lam ter slachting geleid’ (Jes.53:7). Dan mogen ze weten van Het Lam, Christus, Die Zich voor hun zonden ter slachting liet leiden; Zijn verzoenend lijden en sterven mag het rustpunt van hun gewonde harten zijn. De zieken en kwetsbaren zijn geen zondeloze wezens; ook zij hebben de genade van Christus nodig. Zelfs de foute herders mogen het weten: er is genade bij dit Lam, wanneer zij zich bekeren. Voor Hem is niemand bij voorbaat een ‘hopeloos geval’ (vers 16/4).

De tekst (vers 4a) is een negatieve tekst; zo is de ervaring van veel mensen negatief. Maar zij hoeven niet te blijven hangen in dat negatieve, want de HERE stelt er Zijn positief tegenover (vers 11-16). Zó zorgt Hij voor Zijn schapen; bij Hem zijn zij veilig. De Herder werd het Lam, Hij droeg onze ziekten en zonden. Zo staat de Goede Herder (Joh.10) tegenover wereldse slechte herders, zelfs tegenover satan, de ‘mensenmoordenaar van den beginne’. Die laatste wil mensen roven, uitzuigen, stuk maken. Christus wil helen, vullen en Thuis brengen.

Tegenover het beeld van de slechte herders kunnen en mogen de volgelingen van Christus laten zien hoe het óók kan, hoe de HERE God het bedoeld heeft. Hij wil dat het zwakke versterkt, het zieke genezen en het gebroekene verbonden wordt. Wie dat in Zijn Naam en Geest doet, is getuige van de HERE van het leven, de Goede Herder. Wie dat doet laat al iets zien van Zijn Koninkrijk.

*Dr A. van Harten-Tip, Predikant van de voortgezette Gereformeerde Kerk ‘Oase’ te Assen
De Sluiskampen 31
9422 AN SMILDE
0592-412814
predikant@vgk-assen.nl*